
ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ТА РЕДАГУВАННЯ

УДК 007:001:070

DOI 10.32840/cru2219-8741/2023.4(56).9

О. В. Богуславський

доктор наук із соціальних комунікацій, професор
професор кафедри журналістики, реклами та PR
e-mail: bohuslavskyj@ukr.net, ORCID: 0000-0002-2653-5228
Житомирський державний університет імені Івана Франка
вул. Велика Бердичівська, 40, м. Житомир, Україна, 10002

ПОЧАТКИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА ВИДАВНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ КАТОЛІКІВ «ПРОВІДІННЯ» В США

Мета дослідження полягає в з'ясуванні, систематизації та введенні до наукового обігу фактологічного матеріалу щодо інформаційно-видавничої діяльності Союзу українців католиків «Провідіння», його ідеологічної політики у сфері впливу на суспільні процеси в середовищі української еміграції в США.

Методологія дослідження. Основою дослідження є аксіологічний, культурологічний, системний підходи; використано методи історизму, аналізу, синтезу, узагальнення.

Результати. У статті розглянуто початковий період становлення та розбудови інформаційно-видавничої діяльності Союзу українців католиків «Провідіння».

З'ясовано конфесійні, суспільно-політичні та соціальні умови інформаційно-видавничої діяльності Союзу.

Обґрунтовано основні напрями інформаційно-видавничої діяльності Союзу українців католиків «Провідіння» в перше десятиліття його діяльності.

Окреслено завдання, які стояли перед видавництвом і часописом «Америка»; з'ясовано конфесійні, суспільно-політичні та соціальні причини створення Союзу українців католиків «Провідіння» та його інформаційно-видавничої діяльності; визначено основні напрями інформаційно-видавничої діяльності Союзу; акцентовано на важливості впливу інформаційно-видавничої діяльності Союзу українців католиків «Провідіння» як на середовище членів організації, так і на широкий загал української діаспори в США; проаналізовано ідеологічну основу діяльності часопису «Америка».

Новизна полягає в тому, що вперше проаналізовано й узагальнено інформацію про перший період пресово-інформаційної видавничої діяльності Союзу українців католиків «Провідіння».

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані у процесі вивчення курсу «Історія української журналістики».

Ключові слова: «Америка», видавництво, громада, ідеологія, календар-альманах, «Провідіння», редактор, Союз українців католиків, часопис.

I. Вступ

Перша хвиля української еміграції була наслідком драматичних політичних і економічних проблем на західноукраїнських землях. Опинившись у чужому мовно-культурному, часто вороже налаштованому, середовищі, перші українські емігранти були змушені шукати не тільки шляхи виживання в ньому, але й шляхи інтеграції. Спіратися можна було лише на те, що об'єднувало всіх перших емігрантів – церкву. Саме ці інституції стали основою перших громадських об'єднань – допомогових товариств-братств.

Питання дослідження громадських об'єднань української еміграції та окремим аспектам її пресової й видавничої діяльності приділяли увагу в своїх працях Ю. Бачинський [1], М. Настасівський [8], а також сучасні дослідники В. Губарець [2], О. Середа [10], О. Хімяк [12] та ін.

II. Мета й завдання дослідження

Мета дослідження полягає у з'ясуванні, систематизації та уведенні до наукового обігу фактологічного матеріалу щодо інформаційно-видавничої діяльності Союзу українців католиків «Провидіння», його ідеологічної політики у сфері впливу на суспільні процеси в середовищі української еміграції в США.

Методологічною основою дослідження є аксіологічний, культурологічний, системний підходи; використано методи історизму, аналізу, синтезу, узагальнення.

III. Результати

До заснування Союзу українців католиків (СУК) «Провидіння» вже діяли два допомогових товариства для новоприбулих українців – Русько-Народний Союз (РНС) (від 1914 р. – Український Народний Союз) і «Соединеніє Греко-кафтолических Русских Брацтв» – братсько-допомогова організація закарпатців греко-католиків, заснована 1892 р. Треба зазначити: якщо РНС мав чітке українське національне забарвлення, не віддаючи переваги жодній українській церковній конфесії, то «Соединеніє» було організацією під сильним впливом москвофілів, і це москвофільство було перш усього засноване на базі віри в царську Росію, очевидно, під сильним впливом російської православної Місії, яка проводила широку агітацію. Проте, ці організації не відповідали вимогам єпископа Сотера Ортинського, який прагнув створення допомогового товариства виключно для українців, вірних греко-католицької церкви. І хоча РНС був українським по духу, проте багато членів організації виступили проти того, аби Союзом керував священник, до того ж зациклений на обов'язковому членстві в організації лише греко-католиків. Власне це й було причиною заснування «Провидіння»: «... постання «Провидіння» було викликане просто життєвою необхідністю. І не було воно, на нашу думку, викликане лише потребою матеріального забезпечення, бо в розгарі боротьби «за віру, за Церкву, за нарід», тобто цього клича, що його видвинули перші будівничі «Провидіння», існували вже серед наших поселенців у ЗСА забезпеченеві українські – чи, як тоді вживалось, руські – товариства» [7, с. 25].

Зауважимо, що «Провидіння» було засноване з урахуванням юридичних особливостей американського способу життя.

Завданням «Провидіння» не було «виключно забезпечення матеріальне, ... щоб після смерти не бути тягарем для своїх найближчих і відповідно до своєї спроможности, забезпечити їм найконечніші потреби життя, ...але й виховати дітей на чесних людей, для суспільности, для церкви і своєї Вітчизни» [5, с. 205]. Адже основними завданнями були «оборона української віри, оборона української Церкви й оборона української національності нашої першої еміграції в США» [7, с. 25]. «Першою і найважнішою прикметою і ціхою «Провидіння» є його український національний характер. Одиноке «Провидіння» зі всіх організацій українських в Америці мав виразно зазначене в своїм чартері і статуті, що членом «Провидіння» не може стати ніякий чоловік іншої національності, а тільки одиноко Українець. І коли другі організації приймають в члени і Поляків і Москалів і Хінців (колиб тільки зголосився) бо їм ходить о бизнес, то одиноко тільки в «Провидіню» член вступаючи до організації мусить заявити, що він в Українцем і що його розговорною :мовою є мова українська... Другою не менше важною ціхою від попередньої, яку має «Провидіне» а якої не має ніяка иньша українська організація в Америці, це християнсько-католицька закраска організації» [5, с. 206–207].

6 серпня 1912 р. у Нью-Йорку було скликано установчі збори, за результатом яких було засновано «стваришеня руських греко-католицьких брацтв в Америці «Провидіння». А вже 17 вересня 1912 р. у Філадельфії було обрано Статутну комісію та перший Головний уряд: голова – о. Єронім Бариш (1864–1913), заступник голови – о. Роман Залітач (1869–1922) (голова Русько-католицької видавничої спілки, редактор попередника «Америки» – двотижневика «Душпастир» (1912), редактор першого українського часопису у США для дітей «Зірка» (1913), перший редактор «Америки» (1912–1914), скарбник – Олександр. Телеп, загальний секретар – Михайло Климко; радні: о. Евстахій Сидоряк, Онуфрій Савицький, Василь Коцюбинський, Теодор Олійник; Контрольна комісія: о. Ол. Павляк, Іван Спак та Іван Антосяк. Покровителем був одраний єп. С. Ортинський [7, с. 34].

Автором проекту Статуту був о. Є. Бариш і саме в його редакції він був надрукований в 1912 р. в друкарні «Америки» в Нью Британ (Коннектикут).

Саме Статут є важливим документом, який розкриває ідеологічні підвалини «Провидіння». Так в Артикул II «Цілі «Провидіння» зазначає: «...§6. Ціль Провидіння є така: а) моральна: ширене і скріплюване релігійного духа між руським народом в Америці та удержане його при руській греко-католицькій церкві; б) матеріальна: несене помочи членам на випадок їх недуги або каліцтва та підмога вдів, сиріт і загалом рідні по смерти членів, яка-то підмога може виносити 100, 250, 500 і 1000 доларів; в) народня: буджене і скріплюване національної свідомости між руським народом в Америці через видаване часописей і книжок, закладане шкіл, читалень, аматорських кружків, хорів, банд, руханкових товариств і т. д.; г) ознайомлюване руського народа в Америці з історією,

конституцією і взагалі політичним устроєм Злучених Держав на се, щоб Русини, заміряючі постійно осісти в Америці, ставали добрими американськими горожанами» [11, с. 4].

Як бачимо, організація мала не лише допомогуву («забезпеченеву») функцію, бо лише раз йде мова про матеріальні завдання, але більше – про духовно-моральні.

Досить радикальним є визначення Статутом тих, хто не може бути членом «Провидіння»: «...§ 11. До брацтва не може бути прийнятий: а) Чоловік недовірок або не-католик; б) Русин (українець. – О.Б.) (гр. кат. або латинник) не приналежний до своєї церкви і не сповняючий своїх християнських і парафіяльних обов'язків; в) буритель проти своєї церкви або духовної власти; г) подорожній алькоголік, п'яниця; г) чужоложник (жиючий «на віру») і взагалі ведучий соблязняюче жите; д) одружений цивільним шлюбом; е) терплячий на невилічиму тілесну або умову недугу; є) соціаліст, анархіст, радикал і загалом всякі люде, які кладуть борбу з християнізмом і церквою у програму своєї діяльності» [11, с. 89].

Стосовно пресової діяльності Статут говорить досить обтічно, адже офіційного друкованого органу ще не було: «...§ 85. Кождий член брацтва належачого до «Провидія», мусить відбирати сю часопись, яка є орґаном товариства. Висоту оплати за часопись назначає Головна Управа на своїм засіданю. § 86. Обовязки орґану «Провидія» є: а) боронити справи організації і поширяти сї ціли, до яких вона стремить; б) поміщати урядові оповістки Головної Управи, викази членів, стан каси, посьвідки посмертних запомогових виплат, оповістки брацтв і загалом всьо те, що дотикає діловодства організації. § 87. Редактора часописи наставляє і звільняє Головна Управа. § 88. Адміністрацію часописи і друкарні веде окремиий управитель тоді, як вимагатиме сього потреба. Управителя наставляє і усуває Головна Управа. § 89. З доходів органу «Провидія» оплачують ся редактор, робітники, папір, дукарські прибори і т. п; надвишка іде до пресового фонду. § 90. Редактор є одвічальний за всякі переступства американських пресових законів і їх наслідки. § 91. Редактор органу і управитель друкарні мусять зложити поруку, коли того вимагатиме потреба. Висоту поруки назначає Головна Управа на своїм засіданю. § 92. Провірочна комісія провірює діловодство друкарні так само, як всьо лише діловодство «Провидія». § 93. Коли муж і жінка належать до «Провидія», то платити за орґан обовязаний лише муж» [11, с. 30–32].

Статутом також було визначено з чого складався Пресовий фонд «Провидіння»: «...§ 104. Пресовий фонд «Провидія» повстає із порядочних місячних оплат членів за орґан, передплат не-членів і з доходів друкарні. Оплата за орґан виносить тепер 10 цнт. місячно від кождого члена (виімок в § 93). § 105. З пресового фонду оплачують ся редактор і його помічники, адміністрація друкарні, висилка часописи, робітники, папір, дукарські прибори і загалом такі річи, які получені з видавництвом часописи» [11, с. 35–36].

Важливим інструментом для інформаційної та просвітницької діяльності «Провидіння» було видавництво і друкарня «Америка». Першим керівником видавництва був Еміль Кульчицький, який перебував на цій посаді в 1915–1917 рр. Саме керівник видавництва займався у подальшому і адмініструванням часопису, і прийомом оголошень до нього, і книжковими виданнями, календарями-альманахами, як власними, так і зовнішніх авторів та видавництв.

Таким чином було підготовлено інституційні передумови для заснування офіційного пресового органу, яким став часопис «Америка».

У 1913 р. керівні органи «Провидіння» було перенесено до Філадельфії. Причиною такого кроку стали: по-перше, більш вигідні юридичні і податкові умови штату Пенсильванія порівняно із Нью-Йорком, по-друге, у Філадельфії знаходилася єпископська резиденція єп. С. Ортинського і по-третє, у Філадельфії, в друкарні сестер Василіянок, виходив часопис «Америка», який після перенесення керівництва «Провидіння» став його офіційним друкованим органом.

Перше число тижневика «Америка» появилася 29 серпня 1912 р. під редакцією о. Олександра Павляка, о. Романа Залітача і о. Мирона Залітача. На початку часопис друкувався в Гартфорді та Нью Британ (Коннектикут) у видавництві Руська Католицька Видавнича Спілка, а вже 1914 р. його остаточно перенесено було до Філадельфії. Періодичність виходу часопису на початку була визначена як тижневик, згодом виходив тричі на тиждень, а від 1914 р. виходив щоденно.

У першому числі було заначено що це «часопись для Руського народа в Америці. Орґан «Провидія». Велика редакційна стаття «Наша програма» розкривала світоглядні засади видання в його нових формі і призначенні: «...Наш нарід увійшов на шлях постійної політичної, просьвітної та культурної роботи, що мета наша ясно вже лежить перед нами, що ми ідемо до неї свідомі наших змагань, з розсудним оціненем наших сил, без надміру ентузіязму, з здоровим поглядом тих, що довго терпіли і школі жита завдячують досьвід та розуміння ситуації...»

А тут, за морем, що скажемо про себе? Серед тих обставин, в яких ми жиємо, роздроблені, давлені тугою за ріднею, кинені в чужі нам умови жита і праці, відорвані від рідного пня за короткі дві десятиліття, ми могли тільки розглянути ся в нашім положеню. Без зєдиняючого проводу, полишені самі собі й помішані між собою, ми не могли й не можемо похвалити ся великими здобутками. Та одно є у нас: є наша національна свідомість, є сильна воля зібрати всі свої сили та йти вперед до добра й народного поступу...

Серед охотників до того труду, серед робітників готових на всяку, чесну народну роботу, стає наша газета «Америка». Хто вона? Дитина хлопської стріхи, як й всі ми...

Чого ми хочемо? Народе наш! Що красне і Боже, що веде тебе до правдивого щастя, до слави, до богацтва і доброї долі, – ось чого ми хочемо для тебе, щоб ти був вільний, щоб за гіркий свій труд мав ти дяку й плату, щоб просьвітою дійшов ти до найбільших здобутків, щоб в дітях й дітий твоїх праправнуках, тут за океаном, жив та кріпив ся предків наших руський дух, щоб згодою миром був ти один, – ось чого ми хочемо!

Русь є свята вірою своєю, привязанем й пошаною своєї Церкви. Без того нам не бути, не жити, на тім вся будуччина наша. Й ту віру чисту й ту любов нічим незіпсуто хочемо тобі заховати. Побожність нашої давнини з розумним поступом та здобутками нинішнього часу, чисте серце й чистий характер та розум достойний мужів, ось чого нам треба!

А треба нам і єдності. Одної матери діти, не вжеж ми станемо ділити ся й розєднатись? ще до того тут на чужині? Не вжеж нам, синам й донькам одної віри й одних ідеалів не станути разом сильно під захистом сьв. Церкви для добра Народу?

Треба нам просьвіти та науки, а сто разів більше треба єї нашим дітям. Треба нам сильної організації, щоб не ниділи ми в розсіяню, а кріпили ся в єдності. Треба нам стислого сполученя нашого духовенства з народом. Та звязь була цілими віками нашим опором против всіх затій кожного ворога, чи й тепер не є одна для нас запорукою ліпшого завтра? Та звязь витворила нам інтелігентний сучасний провід в народі. Таж одна грудь нас кормила й пестила нас одна стріха.

Покінчити з низькими незгодинами, усувати хабази з нашої ниви, вести до пізнаня народних потреб, а вести розумно – того хоче «Америка».

Она хоче бути письмом для свого, русько-українського народа. Письмом відповідаючим духови часу, поступовим, збуджуючим й підносячим в народі патрийотичний дух, вказуючи, куди нам йти, щоби здобути честь, просьвіту, та лучшу долю і силу.

«Америка» хоче бути письмом для всього народа, а не для його частини, бо тільки в єдності наша надія на поважні здобутки ...

Не обітниці, а щиру волю й охоту на труд, не розєдинене, а охоту до праці над сполученем всіх несемо вам, а ви читайте та розберіть! Й будьте вірні народному кличеві: „За віру, за волю, за Русь-Україну!“ А тоді зникне темрява ночи й настане день Народного Воскресеня, а за ним віки цілі могутносте і добра, на які ми заслужили віковим терпінем» [9].

Треба відзначити, що саме завдяки такій ідеологічній настанові часопис «Америка», як представник консервативної, національно-клерикальної преси, увійшов у багаторічну полеміку з пресою прогресивної, національно-демократичною, яку представляла «Свобода».

Матеріали, друковані в тижневику подавалися у дуже приступній і зрозумілій, для тодішньої аудиторії, формі. Тематика була доволі різноманітною, але більшість була присвячена інформаціям про діяльність «Провидіння» та його відділів; міжнародна інформація, американська політика, новини про організаційне життя греко-католиків в Америці, сатирично-гумористичні твори й інше. Передплата на рік складала 2 дол., одне число коштувало 5 цнт. «...Члени Провидіння дістають також одинокий український дневник «Америку», за який платять всего 20 цнт. місячно» [6, с. 33].

Після того, як у жовтні 1914 р. редакцію очолив Антін Цурковський (1882–1955), «Америка», завдяки належному редагуванню, набула вигляду професійного видання. Треба зазначити, що А. Цурковський мав відповідний фаховий досвід, адже свій час був редактором газети «Свобода» (1907–1910, 1911–1912). Редактором «Америку» він був у 1914–1926 рр., тоді ж займався і виданням календарів «Провидіння»

Важливою ділянкою діяльності видавництва «Америка» було не тільки видання часопису «Америка», але й низки додатків. Так, у 1912 р. появлявся фаховий кварталний додаток «Дяковчитель», а в 1913 р. виходив місячний додаток для дітей і молоді «Зірка».

Усвідомлюючи важливу роль і потребу в українських виданнях, зокрема таких, що об'єктивно висвітлювали історичні події як українського церковного життя, процесів державотворення, з'ясовували основні елементи християнського світогляду й духовності українського народу, а також служили допоміжним матеріалом для вивчення української історії та культури, літератури й мови, видавництво «Америка» подбало про видання цілої низки брошур і книжок відомих авторів. І хоча на першому етапі розвитку видавництва ці процеси не набули такої активності, як напр., після Другої світової війни, проте, результати були.

Так, у заснованій «Народній Бібльотеці», під редакцією Петра Кирилюка, в перші роки було надруковано низку оригінальних та перекладних творів, серед яких: «Пачкар» Б. Лепкого (1918), «На тихі води, на ясні зорі...» (1918), «Царицині черевички» (1918) і «Червона свитка» (1919) В. Держируки, «Мати страдниця» М. Підгірянки (1922). Необхідно згадати і видання, присвячені періоду визвольної боротьби в Україні, як, наприклад, літературний спогад Ю. Шкрумеляка «Кривавий шлях. Віймки з днів недолі Української Галицької Армії» (1922) та ін.

Окремий інтерес становлять щорічні ілюстровані календарі-альманахи «Провидіння», видавництво яких було започатковано 1918 р. Редактором-упорядником першого календаря був о. В. Держирука. У «Передньому слові» ним було розкрито всі «особливості» підготовки календаря, його спрямування та ідеологію: «Отсе дістаєть ся до рук української публіки перший річних Календаря «Провидіння», призначений для широкого загалу нашої християнсько-католицької публіки.

Стає він дійсно першим календарем на американській Україні, що на перший план видвигає справу релігійности й католицизму. Від сього, з яким серцем приймуть його наші Родимці, буде залежати евентуальне приготуєнє й виданє другого річника...

...Щодо самого Календаря, то скажу тільки се, що моєю ідеєю було: дати публиці календар такий, що був би правдивим приятелем так для католицької, як і для української душі [4, с. 5].

Найбільш значущими публікаціями першого календаря були: релігійні розвідкі «Вічна будівля на скалі (Католицька Церков)» о. В. Держируки, «Святий союз евангельських чеснот: Віра, Надія і Любов» о. А. Іванишина, літературно-ідеологічна розвідка «Чи любиш ти свій рідний край?»; актуальні статті з українського життя в Україні та Америці «Вільна Україна», «Старий Край», «Українська Рада і Український День», «Руський Сиротинець» – надія української іміграції в Злучених Державах», «Місіонарська школа ім. Сьв. Апостола Павла в Філадельфії» о. З. Оруна, «Українські богослови в духовній семінарії в Болтимор» о. Й. Дженджері, «Дещо про «Провидінє» та його розвій»; популярно-пізнавальні статті – «Серед повени огнів і диму...» (про загибель Помпеї), «Відповіді на цікаві питання з області природи й життя чоловіка», «Страти в людях протягом трох літ війни»; морально-повчальні притчі – «Чотири королевичі», «Справедливість, правда, милосердіє і спокій», «Чоловік, що стратив очі запроніщо», «Історія про двох лицарів»; релігійна драма «Ї єдина любов» о. П. Кендерса в перекладі о. В. Держируки; низка оригінальних та перекладних релігійних поетичних творів: «Сьвято-Вечірня дума» о. А. Райна (перекл. О. В. Держируки), «Молитва» П. Куліша, «Проповідь на горі», Я. Кониського, «Притча Христова про сіяча» В. Александрова, «Батько й син» П. Гулака-Артемовського; розважальні сторінки «З веселого сьвіта», «Сьмішне», «Сміх і правда», «Діточий куточок», «Практичні ради», «Всячина».

Треба відзначити, що і в наступні роки зміст календарів бу доволі розмаїтим, адже, крім календарної частини, історичного календаря, завжди публікувалися наукові історичні розвідки, статті з різних ділянок церковного, культурного, політичного громадського життя українців в Україні і Америці. Тому видавнича діяльність, в ширшому розумінні, є складовою багатогранної діяльності «Провидіння», що створив можливості й забезпечував продовження культурного процесу українських поселенців в Америці, тим самим роблячи значний внесок у розвиток української культури поза межами України.

Видавництво «Америка» не обмежувалося лише виданням власної продукції, крім щоденника «Америка», щорічних календарів та власних книжкових видань, воно друкувало журнали й книжки інших видавництв і окремих авторів.

IV. Висновки

Підсумовуючи, можемо стверджувати, що початки інформаційної та видавничої діяльності Союзу українців католиків «Провидіння», які припадають на другу декаду ХХ ст., мали великі труднощі, пов'язані як з організаційними проблемами, так і зі скрутним економічним станом українських емігрантів у США.

Але, переймаючись не лише питаннями економічного забезпечення українських робітників в Америці, «Провидіння» проводило широку культурно-просвітну діяльність в українському середовищі.

Так, видаваний Союзом часопис «Америка» виконував роль не тільки інформатора про події з суспільного життя українців у Сполучених Штатах, зокрема і про діяльність «Провидіння», але він був також рупором української католицької церкви в Америці та пропагандистом християнського світогляду та ідей українського національно-державного самостійництва.

Труднощі першого періоду існування часопису «Америка», як, власне, і видавництва «Америка», були пов'язані з відсутністю фахових редакторів, журналістів та працівників видавництва, які допомогли в розбудові його на відповідному рівні. Першими ж працівниками редакції й видавництва були священники, які прибули вслід за першими емігрантами і які часто не мали не тільки фахової освіти, а й звичайної гуманітарної, що позначалося на якості видань.

За ідеологічними характеристиками «Америка» завжди підходила до проблем української громади з позицій християнської моралі, української самостійницької, соборницької ідеології, «не забуваючи інтересів спільноти і Церкви». Присвячуючи багато уваги проблемам і потребам українського життя в еміграції, «Америка» постійно була «на зв'язку» зі своїм народом в Україні, стежила за його успіхами й драматичними Визвольними Змаганнями, намагаючись інформувати американську спільноту про події в Україні.

Друкарня «Америка» видавала також кілька додатків, серед яких варто виділити фаховий кварталний додаток «Дяковчитель» та місячний додаток для дітей і молоді «Зірка».

Окремо стоїть питання видавництва щорічних календарів-альманахів «Провидіння», які були як релігійним, літературним читивом, так і джерелом науково-популярної інформації, а також і до сьогодні є джерелом важливої інформації про діяльність української еміграції.

Усвідомлюючи важливу роль і потребу в українських виданнях, зокрема таких, що об'єктивно висвітлювали історичні події як українського церковного життя, процесів державотворення, з'ясовували основні елементи християнського світогляду і духовності українського народу, а також служили допоміжним матеріалом для вивчення української історії і культури, літератури й мови, видавництво «Америка» подбало про видання цілої низки брошур і книжок відомих авторів. На жаль, на першому етапі розвитку видавництва ці процеси не набули такої активності, як після Другої світової війни, проте, і вони були значущими.

Заснований у минулому Союз українців католиків «Провидіння» і сьогодні продовжує служити українцям, страхуючи життя, надаючи позики організаціям, церквам та поодиноким членам, підтримуючи через гранти освіту дітей членів Союзу та загалом українські культурні ініціативи.

Список використаної літератури

1. Бачинський Ю. Українська імміграція в З'єдинених Державах Америки. Львів, 1914. 495 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/istoriya/bachynskiy-yu-ukrayinska-emigraciya-t-1-ukrayinska-immigraciya-v-zyedynenyh-derzhavah-ameryky/> (дата звернення: 19.11.2023).
2. Губарець В. Українська етнічна преса у Північній Америці: історія і сучасність. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1451> (дата звернення: 19.11.2023).
3. Гуцал П. Українська еміграція Канади і США та національно-визвольний рух на західноукраїнських землях (1914–1923): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / НАН України; Інститут українознавства імені І. Крип'якевича; Інститут народознавства. Львів, 2005.
4. Держирука В. Переднєслово. *Календар «Провидіння» на рік звичайний 1918*. Філадельфія: Америка, 1918. С. 5.
5. Для чого єсть обов'язком кожного Українця стати членом Провидіння [Редакційна]. *Календар «Провидіння» Запомогового Т-ва Українців Католиків в Америці на рік 1921*. Філадельфія: Америка, 1921. С. 205–209.
6. Кілька уваг про розвій Провидіння. *Ілюстрований Календар Сирітського дому для Американських Русинів на рік 1917*. Філадельфія: Друкарня Руського Сирітського дому, 1917. С. 32–34. URL: <https://diasporiana.org.ua/periodika/14074-ilyustrovaniy-kalendar-siritskogo-domu-dlya-amerikanskih-rusiniv-na-rik-1917/> (дата звернення: 19.11.2023).
7. Лужницький Г. Нарис історії Союзу Українців Католиків «Провидіння» 1912–1972. *Ювілейна книга Союзу Українців Католиків Провидіння в Америці 1912–1972*. Філадельфія: Америка, 1974. С. 25–92.
8. Настасівський М. Українська іміграція в Сполучених Державах. Нью-Йорк: Видання Союзу Українських Робітничих Організацій, 1934. 256 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/16539-nastasivskiy-m-ukrayinska-imigratsiya-v-spolucheni-derzhavah/> (дата звернення: 19.11.2023).
9. Наша програма [Редакційна]. *Америка*. 1912. Ч. 1. 29 серпня.
10. Середа О. Америка Українська преса в Україні та світі XIX–XX ст.: історико-бібліографічне дослідження / уклад.: М. В. Галушко, М. М. Романюк (керівник проекту), Л. В. Сніцарчук. Львів: НАН України; Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника; Науково-дослідний інститут пресознавства. 2014. Т. 4. 1911–1916 рр. С. 124–135.
11. Статут Провидіння стоваришеня руських греко-католицьких брацтв в Америці. *New Britain: Америка*, 1912. 99 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/13935-statut-providinnya-stovarishenya-ruskih-greko-katolitskih-bratstv-v-ameritsi/> (дата звернення: 19.11.2023).
12. Хімяк О. Українська преса на американському континенті (кінець XIX–початок XX ст.). *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2012. Вип. 24. С. 27–31.

References

1. Bachynskiy, Yu. (1914). *Ukrainska immihratsiia v Ziedynenykh Derzhavakh Ameryky* [Ukrainian immigration to the United States of America]. Lviv, 1914. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/istoriya/bachynskiy-yu-ukrayinska-emigraciya-t-1-ukrayinska-immigraciya-v-zyedynenyh-derzhavah-ameryky/> [in Ukrainian].
2. Hubarets, V. *Ukrainska etnichna presa u Pivnichnii Amerytsi: istoriia i suchasnist* [Ukrainian ethnic press in North America: history and modernity]. Retrieved from <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1451> [in Ukrainian].
3. Hutsal, P. (2005). *Ukrainska emihratsiia Kanady i SShA ta natsionalno-vyzvolnyi rukh na zakhidnoukrainskykh zemliakh (1914–1923)* [Ukrainian emigration to Canada and the USA and the national liberation movement in Western Ukrainian lands (1914–1923)]. (Candidate's thesis). NAN Ukraine; Instytut ukrainoznavstva imeni I. Krypiakivycha; Instytut narodoznavstva. Lviv [in Ukrainian].

4. Derzhyruka, V. (1918). Perednieslovo [Preface]. *Kalendar «Provydinnia» na rik zvychayni 1918*. Filadelfiia: Ameryka [in Ukrainian].
5. Dliachoho yest oboviazkom kozhdoho Ukraintsia staty chlenom Provydinia [Redaktsiina] [Why is it the duty of every Ukrainian to become a member of Providence [Editorial]]. (1921). *Kalendar «Provydinnia» Zapomohovoro T-va Ukraintsv Katolykiv v Amerytsi na rik 1921*. Filadelfiia: Ameryka [in Ukrainian].
6. Kilka uvah pro rozvii Provydinia [A few remarks about the development of Providence]. (1917). *Ilyustrovanyi Kalendar Syritskoho domu dlia Amerykanskykh Rusyniv na rik 1917*. Filadelfiia: Drukarnia Ruskoho Syritskoho domu. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/periodika/14074-ilyustrovanyi-kalendar-syritskogo-domu-dlya-amerikanskih-rusiniv-na-rik-1917/> [in Ukrainian].
7. Luzhnytskyi, H. (1974). Narys istorii Soiuzu Ukraintsv Katolykiv «Provydinnia» 1912–1972 [Essay on the history of the Union of Ukrainian Catholics «Providinia» 1912–1972]. *Yuvileina knyha Soiuzu Ukraintsv Katolykiv Provydinnia v Amerytsi 1912–1972*. Filadelfiia: Ameryka [in Ukrainian].
8. Nastasivskiy, M. (1934). *Ukrainska imihratsiia v Spoluchenykh Derzhavakh* [Ukrainian immigration to the United States]. New York: Vydannia Soiuzu Ukrainskykh Robitnychykh Orhanizatsii. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/16539-nastasivskiy-m-ukrayinska-imigratsiya-v-spoluchenih-derzhavah/> [in Ukrainian].
9. Nasha prohrama [Redaktsiina] [Our program [Editorial]]. *Ameryka*. 1912. Ch. 1. 29 serpnia [in Ukrainian].
10. Sereda, O. (2014). Ameryka Ukrainska presa v Ukraini ta sviti XIX–XX st.: istoryko-bibliohrafichne doslidzhennia. [America Ukrainian press in Ukraine and the world of the 19th–20th centuries: a historical and bibliographical study]. (Vol. T. 4: 1911–1916 rr.). Lviv: Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy imeni V. Stefanyka; Naukovo-doslidnyi instytut presoznavstva [in Ukrainian].
11. Statut Provydinia stova ryshenia ruskykh hreko-katolytskykh bratstv i Amerytsi [Statute of Providence of the Association of Russian Greek-Catholic Brotherhoods in America]. (1912). New Britain: Ameryka. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/13935-statut-providinnya-stovarishenya-ruskih-greko-katolitskih-bratstv-v-ameritsi/> [in Ukrainian].
12. Khimiak, O. (2012). Ukrainska presa na amerykanskomu kontynenti (kinets XIX – pochatok XX st.) [The Ukrainian press on the American continent (late 19th–early 20th centuries)]. *Ukrainska natsionalna ideia: realii ta perspektyvy rozvytku*, 24, 27–31.

Стаття надійшла до редакції 04.12.2021.

Received 04.12.2021.

Bohuslavskiy O. The Beginnings of the Information and Publishing Activities of the Union of Ukrainian Catholics «Providence» in the USA

The article examines the initial period of formation and development of the information and publishing activities of the reason for the creation of the Union of Ukrainian Catholics «Provydinia» («Providence») against the background of the establishment of a number of fraternal relief organizations in the USA.

It was found that the reason for the founding of the union was the confessional and socio-political ideals of the Ukrainian Catholic community in the United States. The ideological conditions of the information and publishing activity of the Union of Ukrainian Catholics «Provydinnia» («Providence») were also considered.

The main areas of information and publishing activity of the Union in the first decade of its activity are substantiated – «Ameryka» («America») newspaper, annual calendar-almanacs, book publishing.

The purpose of the study is to find out, systematize and introduce into scientific circulation factual material regarding the information and publishing activities of the Union of Ukrainian Catholics «Provydinnia» («Providence»), its ideological policy in the sphere of influence on social processes in the environment of Ukrainian emigration in the USA.

Research methodology. The basis of the research is axiological, cultural, systemic approaches; the methods of historicism, analysis, synthesis, and generalization were used.

The results. The tasks faced by the publishing house and the magazine «Ameryka» («America») are outlined; the confessional, socio-political and social reasons for the creation of the Union of Ukrainian Catholics «Provydinnia» («Providence») and its information and publishing activities were clarified; the main directions of information and publishing activities of the Union are defined; emphasis is placed on the importance of the influence of information and publishing activities of the Union of Ukrainian Catholics «Provydinnia» («Providence») both on the environment of the organization's members and on the general public of the Ukrainian diaspora in the USA; the ideological basis of the activity of the magazine «America» was analyzed.

The novelty is that for the first time information on the first period of press and information publishing activity of the Union of Ukrainian Catholics «Provydinnia» («Providence») has been analyzed and summarized.

Practical significance. The results of the research can be used in the process of studying the courses «History of Ukrainian Journalism» and «History of Publishing» in the specialty «Journalism».

Key words: «Ameryka» («America»), publishing house, community, ideology, calendar-almanac, «Provydinnia» («Providence»), editor, Union of Ukrainian Catholics, newspaper.

Boguslavskyi O. Początki informacyjno-wydawniczej działalności Związku Katolików Ukraińskich «Provydinnia» w USA

Celem badania jest ujawnienie, systematyzacja i wprowadzenie do obiegu naukowego materiału faktologicznego dotyczącego informacyjno-wydawniczej działalności Związku Katolików Ukraińskich «Provydinnia», jego polityki ideologicznej w zakresie wpływu na procesy społeczne w środowisku emigracji ukraińskiej w USA.

Metodologia badania. Podstawą badania są podejścia aksjologiczne, kulturoznawcze, systemowe; zastosowano metody historyzmu, analizy, syntezy i uogólnienia.

Wyniki. W niniejszym artykule rozpatrzono początkowy okres powstawania i rozwoju działalności informacyjno-wydawniczej Związku Katolików Ukraińskich «Provydinnia».

Wyjaśnione zostały konfesyjne, społeczne i społeczno-polityczne warunki działalności informacyjno-wydawniczej Związku.

Uzasadniono główne kierunki działalności informacyjno-wydawniczej Związku Katolików Ukraińskich «Provydinnia» w pierwszym dziesięcioleciu jego działalności.

Określono zadania stojące przed wydawnictwem i czasopismem «Ameryka»; ujawniono konfesyjne, społeczne i społeczno-polityczne przesłanki utworzenia Związku Katolików Ukraińskich «Provydinnia» i jego działalności informacyjno-wydawniczej; określa się główne kierunki działalności informacyjno-wydawniczej Związku; podkreślono znaczenie wpływu działalności informacyjno-wydawniczej Związku Katolików Ukraińskich «Provydinnia» zarówno na środowisko członków tej organizacji, jak i na ogół społeczeństwa diaspory ukraińskiej w USA; przeanalizowane są ideologiczne podstawy działalności czasopisma „Ameryka”.

Nowość badania polega na tym, że po raz pierwszy przeanalizowano i podsumowano informacje dotyczące pierwszego okresu działalności prasowo-wydawniczej Związku Katolików Ukraińskich «Provydinnia».

Znaczenie praktyczne. Wyniki badania mogą być wykorzystane w trakcie studiowania kursu «Historia dziennikarstwa ukraińskiego».

Słowa kluczowe: «Ameryka», wydawnictwo, wspólnota, ideologia, kalendarz-almanach, «Provydinnia», redaktor, Związek Katolików Ukraińskich, czasopismo.